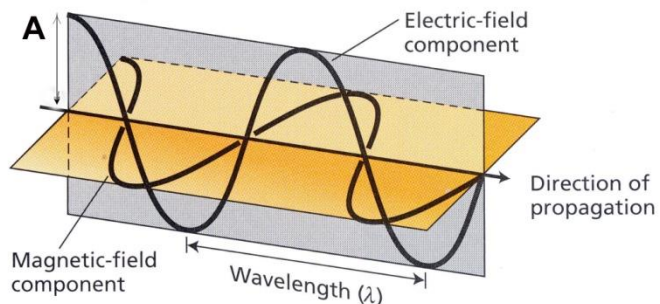

Spektrofotometria

A fény tulajdonságai

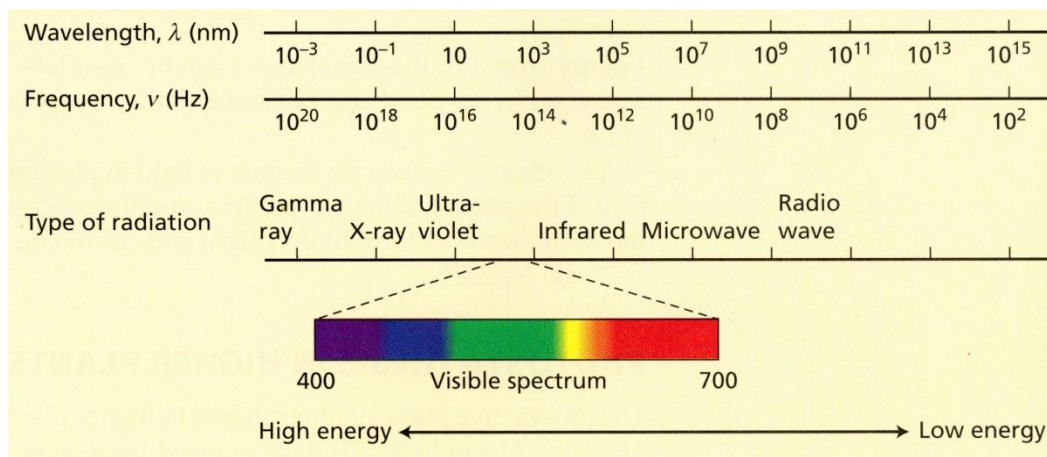
A fény, mint hullámjelenség

λ (lambda) (nm) – hullámhossz
 ν (nű) (f) (Hz, 1/s) – frekvencia, $\nu = c/\lambda$
 c (m/s) – fénysebesség ($2,998 \cdot 10^8$ m/s)
 $\bar{\nu}$ (σ) (cm^{-1}) – hullámszám, $\bar{\nu} = 1/\lambda$
 A – amplitúdó

Intenzitás: A^2 és ν^2 -tel arányos

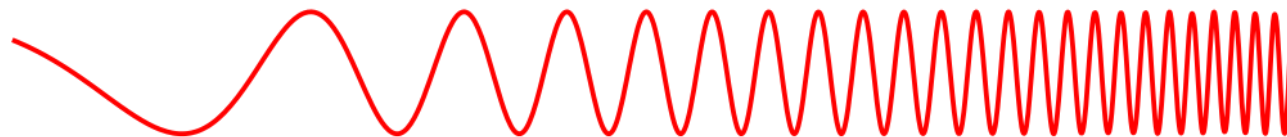
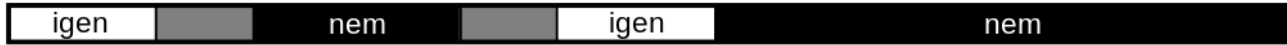
Összefüggésük: $E = h\nu = h c/\lambda$ $h=6,626 \cdot 10^{-34}$ J s (Planck-állandó)
E foton energiája (J)

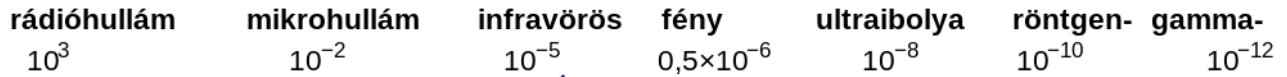
A fény tulajdonságai

Elektromágneses spektrum

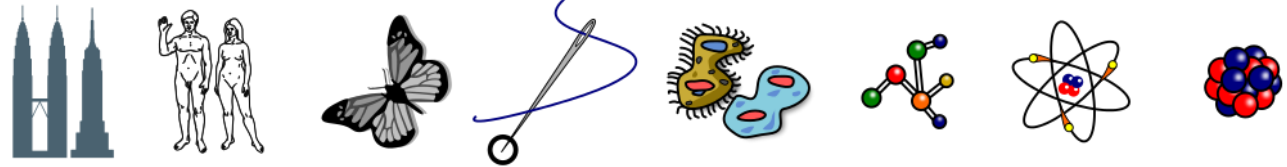
Átengedi a Föld légköre?

Hullámtartomány
Hullámhossz (m)

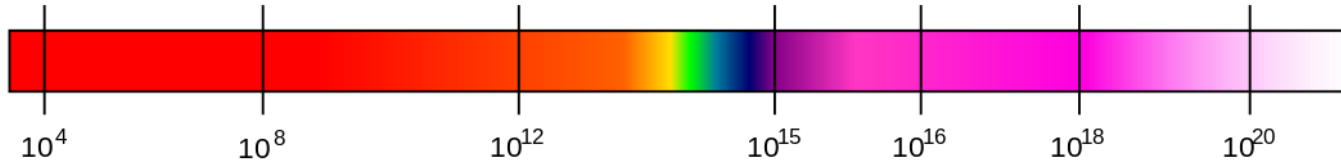

A hullámhossz nagyságrendje

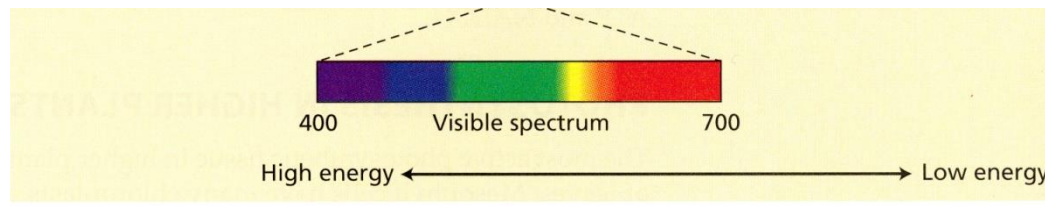
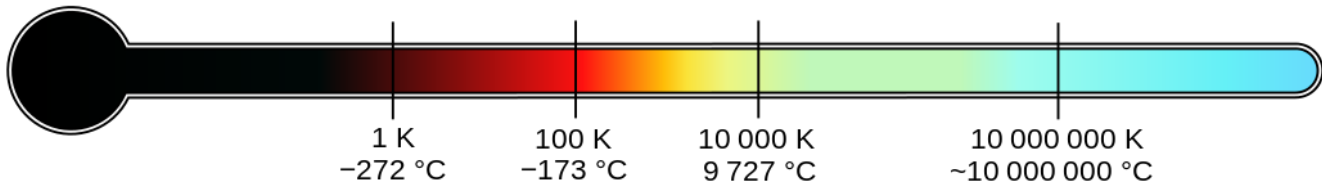

épületek ember pillangó tűhegy egysejtű molekula atom atommag

Frekvencia (Hz)

A tartományban maximális intenzitással sugárzó testek hőmérséklete

Spektrofotometria

- Elektromágneses sugárzás két tartománya
  - UV: 190-340nm
  - VIS: 340-900nm
- **Transzmittancia** (Áteresztőképesség): $T(\%) = I/I_0 \cdot 100 (\%)$ vagy $T = I/I_0$

- **Abszorbancia** (Elnyelés):
hullámhossz függése jellemző az elnyelő anyag kémiai jellegére

$$A = \log 1/T = -\log T = \log(I_0/I)$$

Mit jelent $T\% = 10\%$ illetve $A = 0,1$?

- $T = 10\% = 0.1 = I/I_0$
  - Tehát $I = 0.1 \times I_0$, vagyis a beeső fény 10%-a jut át az anyagon, vagyis 90%-a elnyelődik.
  - Mekkora az abszorbancia?
 $A = \log 1/T = \log (1 / 0,1) = \log 10 = 1$
- $A = 0,1 = \log 1/T$ akkor
 $T = 10^{-A} = 10^{-0,1} = 0,79 = 79\%$

A	T %
0,01	98%
0,1	79%
0,5	32%
1	10%
2	1%
3	0,1%

Logaritmus: A hatványozás megfordítása. **$\log_a b$ egy szám melyre igaz $a^{\log_a b} = b$**

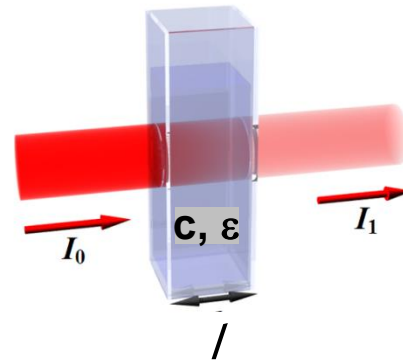
Lambert-Beer törvény

$$A = \varepsilon \cdot C \cdot l$$

E (epszilon) : moláris abszorpciós koefficiens –
anyagi minőségtől és hullámhossztól függ
(általában nem függ a hőmérséklettől)

c : az oldott anyag moláris koncentrációja

l : az elnyelő közeg hossza (a kuvetta
„szélessége”)

A fotométer vázlatja

A spektrofotométer főbb részei:

Lámpa: halogén (VIS), deutérium lámpa (UV), fotodióda (rögzített hullámhossz)

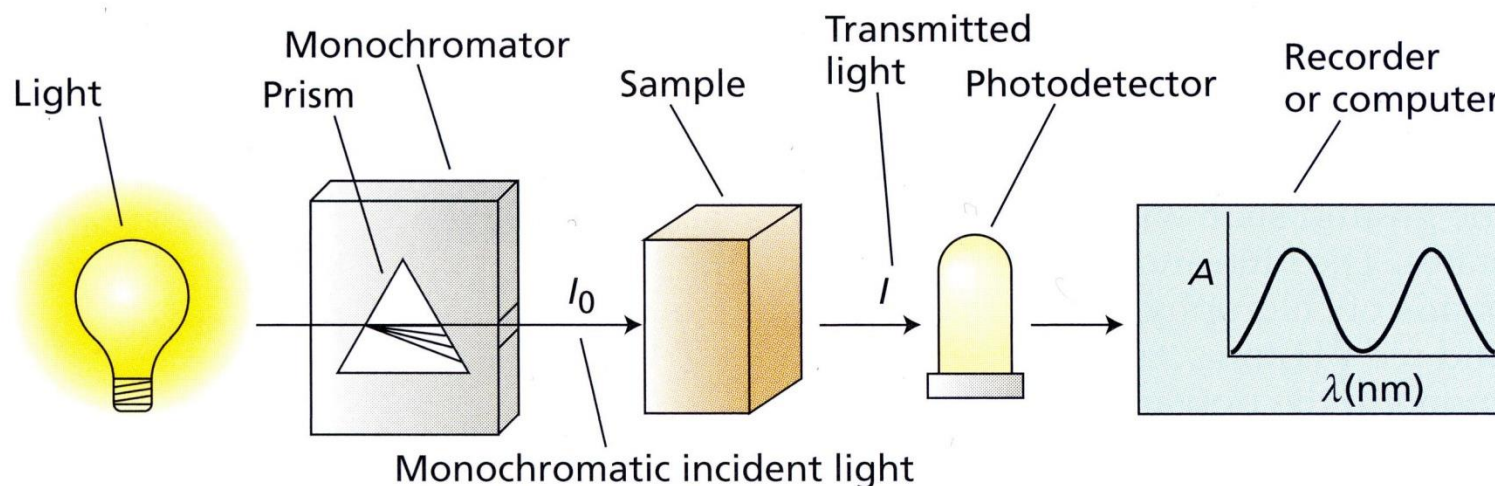
Monokromátor vagy fényszűrő: megfelelő hullámhossz „kiválasztása”

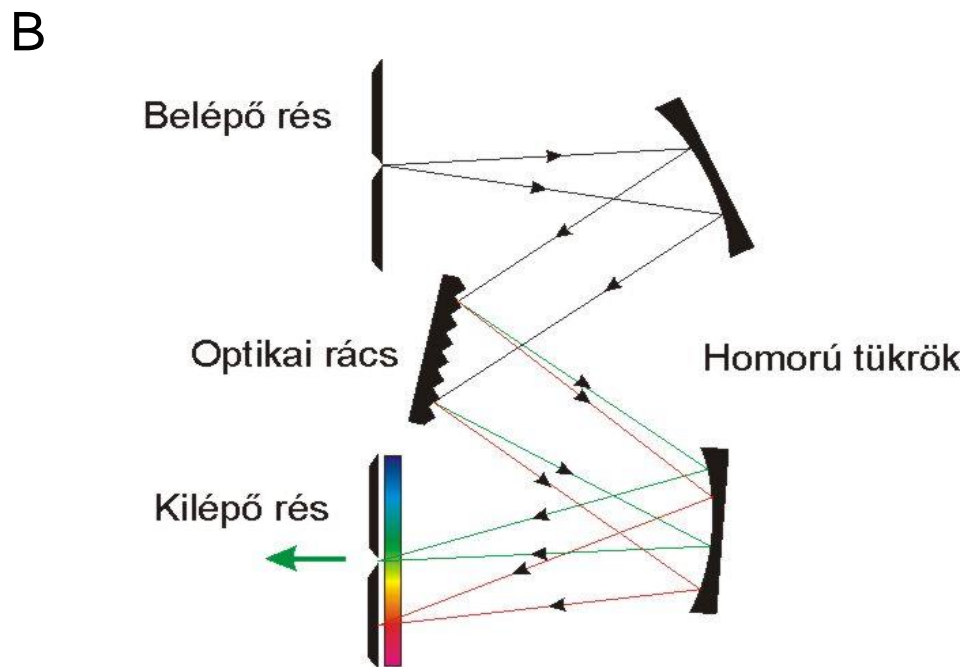
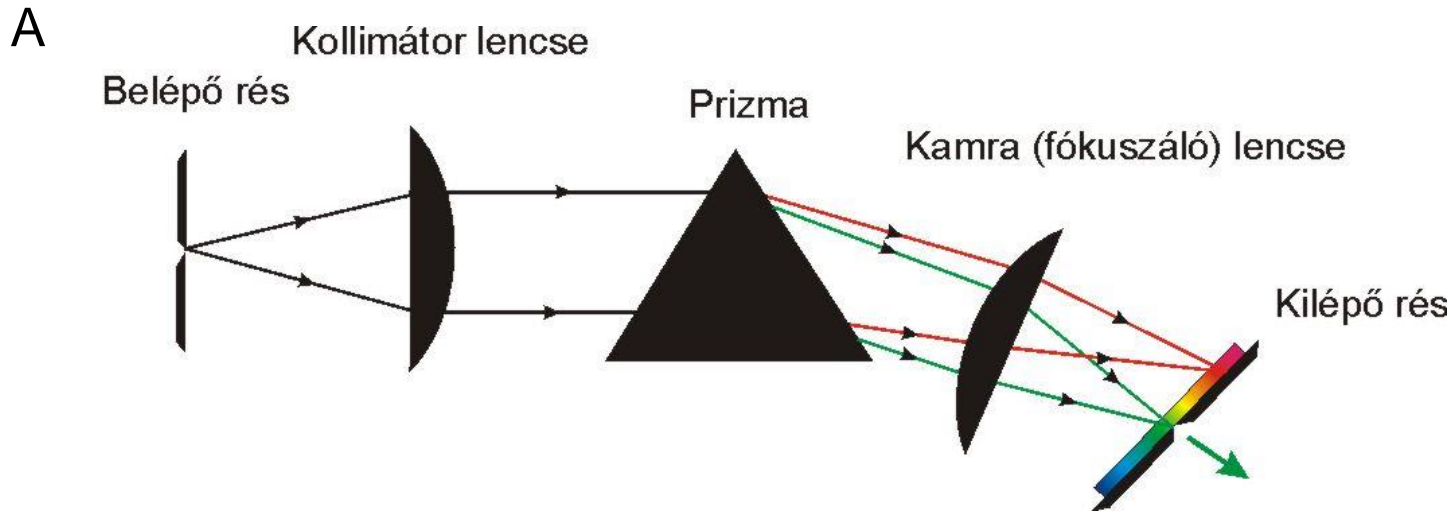
Rés: nagysága meghatározza a beeső fény erősségét, és a hullámhossz tartományt

Mintatartó: hőmérséklet szabályozás

Küvetta: üveg (340nm és felette), műanyag (300nm és felette), kvarc (190nm és felette)

Detektor: fotodiódák, photomultiplier, diódasoros detektor (spektrumfelvétel egyidőben)

A spektrofotométer részei és kűvetták

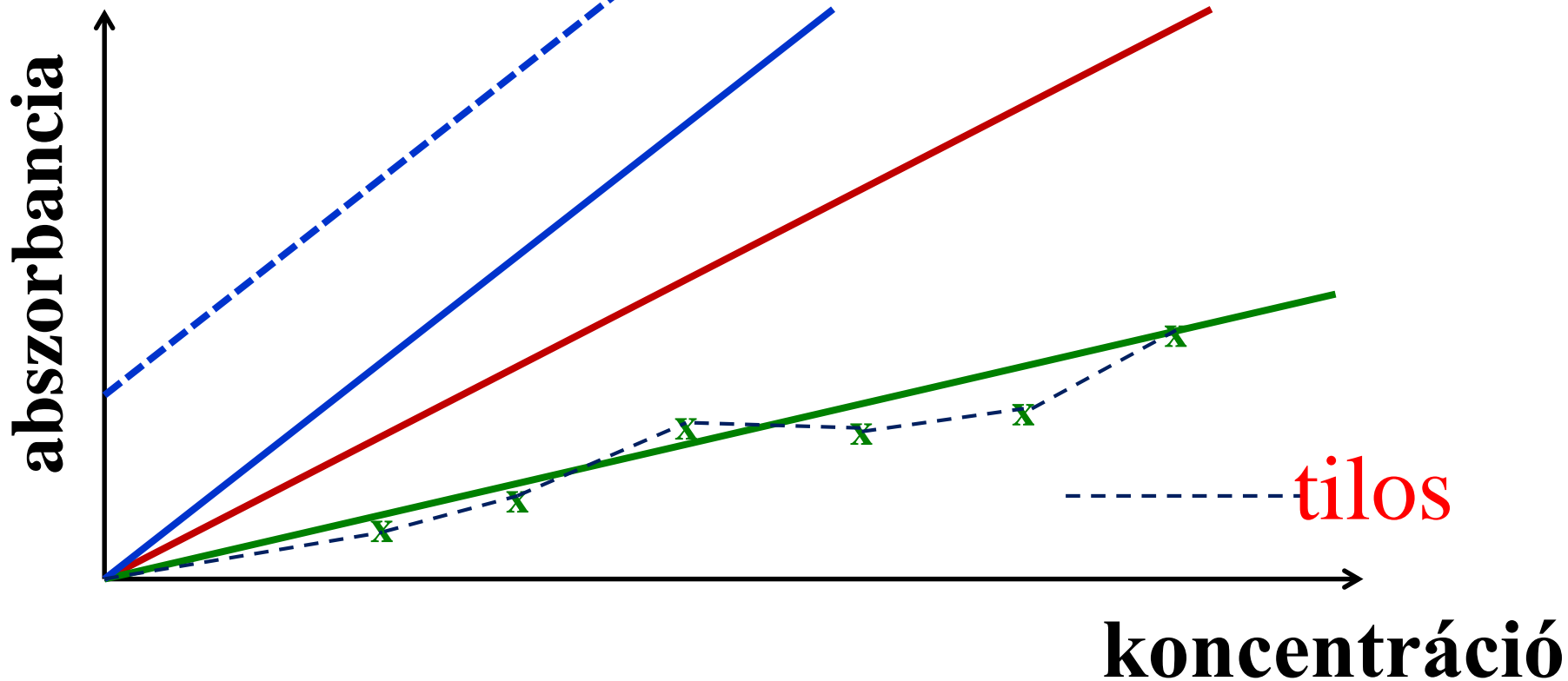
A spektrofotometria főbb alkalmazásai a biokémiában és molekuláris biológiában

- Oldott anyag koncentrációjának meghatározása
- Oldott anyag elnyelési spektrumának meghatározása – anyagok azonosítása
- Oldott anyagok koncentrációjának időbeli változásának követése: kinetikai és egyensúlyi mérések

A spektrofotometria főbb alkalmazásai a biokémiában és molekuláris biológiában

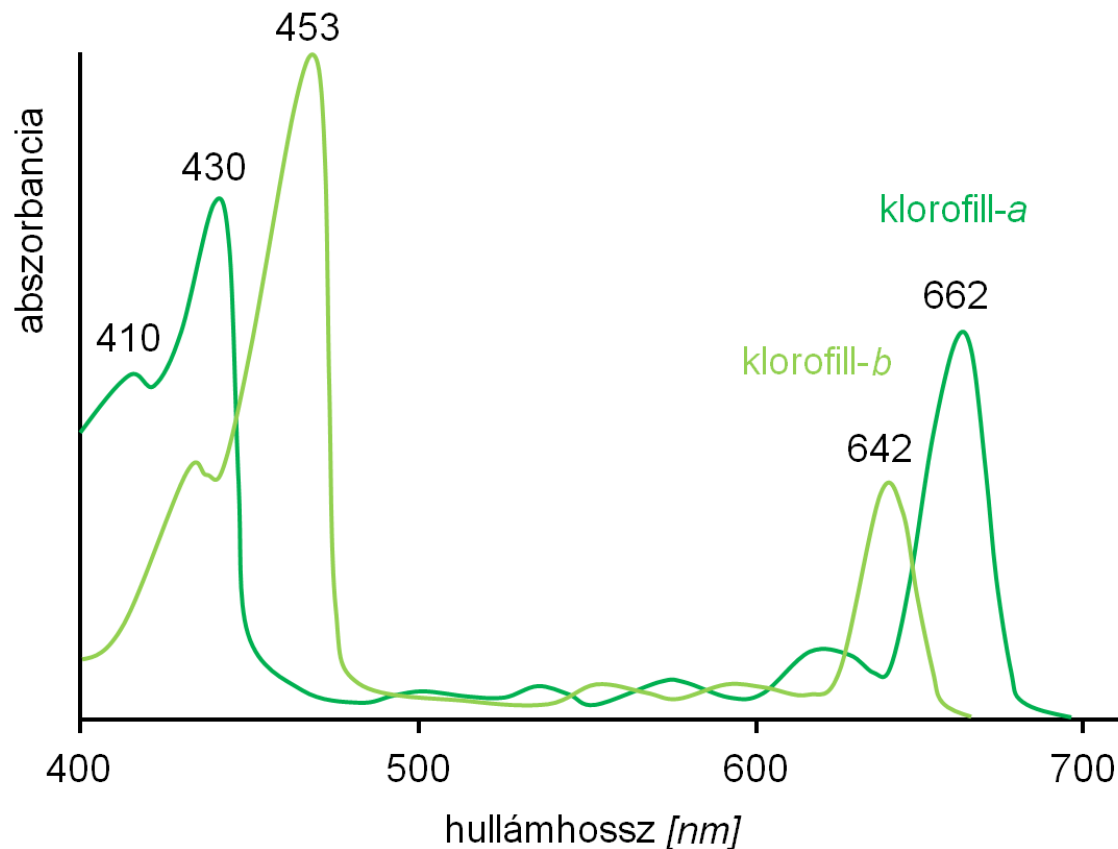
- Oldott anyag koncentrációjának meghatározása

- $A = \epsilon \cdot l \cdot C$

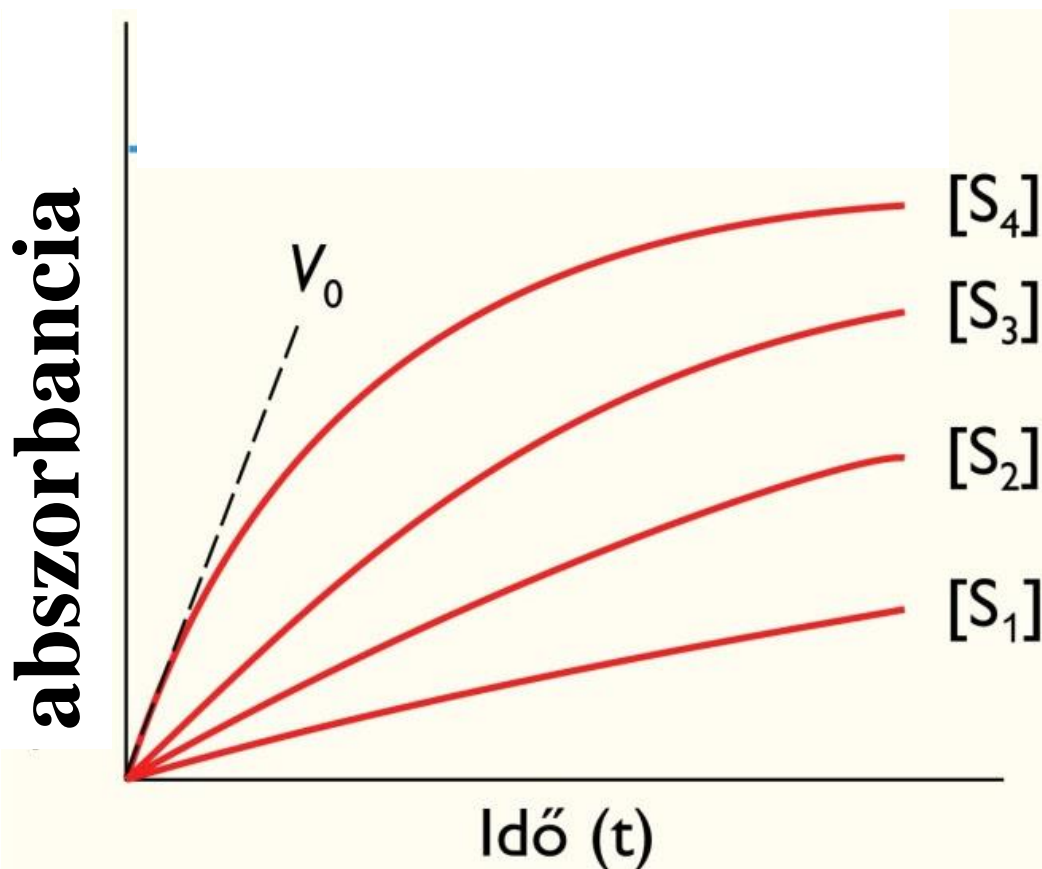
A spektrofotometria főbb alkalmazásai a biokémiában és molekuláris biológiában

- Oldott anyag elnyelési spektrumának meghatározása – anyagok azonosítása

A spektrofotometria főbb alkalmazásai a biokémiában és molekuláris biológiában

- Oldott anyagok koncentrációjának időbeli változásának követése: kinetikai mérések

Mérési műtermékek lehetséges forrásai

- **Fényszórás:** a minta zavaros, a fény szóródik, és egy része nem jut a detektorba, tehát látszólag elnyelődik.
  - Megoldás: szűrés vagy centrifugálása
- **Buborék a küvettában:** az oldat melegítésével levegő válhat ki
  - Megoldás: légtelenített oldatok
- Ha egy molekula **asszociációra** képes, és az asszociált ill. disszociált formák fényelnyelése eltérő, akkor nem érvényesül a Lambert-Beer törvény, hiszen a disszociáció foka függ a koncentrációtól.
- A küvetta legyen **karcolásmentes és tiszta**. A küvetta fényútba eső oldalait nem szabad megfogni.